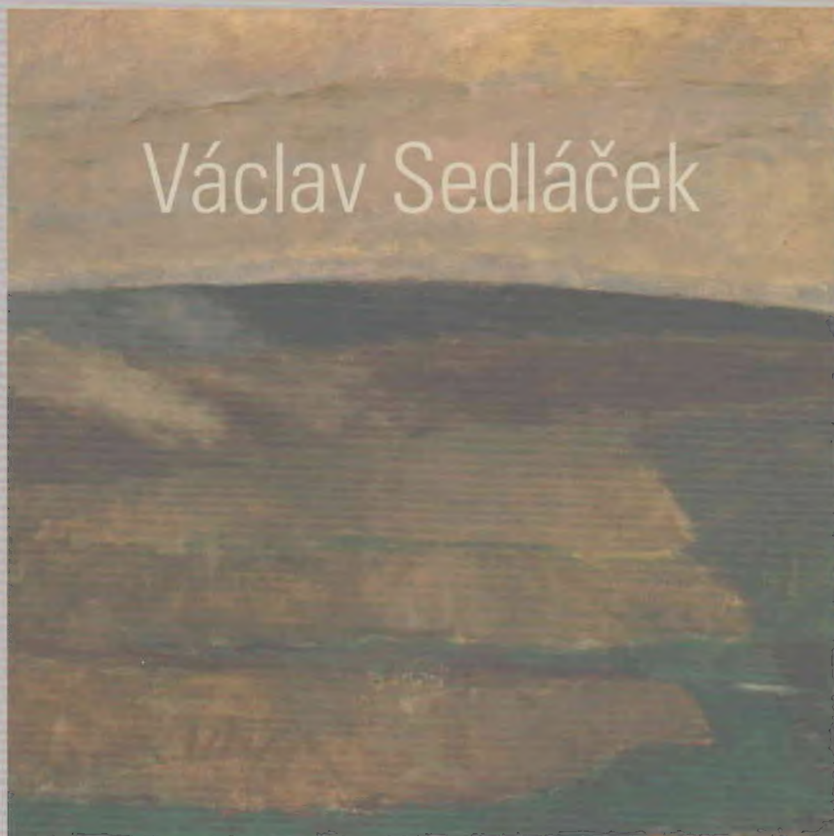

KRAJINA

Václav Sedláček

K R A J I N A

Katalog k výstavě v Galerii Nová síň v Praze

17.12.2008 - 11.1.2009

TICHÁ KRAJINA SAMOTY

Poslední výstava obrazů Václava Sedláčka v Praze se konala v červnu a červenci 1981 v Nové síni. Tehdy malíř ještě mezi svými obrazy stál, šťasten z výstavy, ale také plný úzkosti z toho, jakou odezvu v tuto chvíli - a později - budou mít; toto „později" nyní nastalo.

Tehdy - o několik měsíců poté, ještě týž rok, malíř nečekaně svůj ateliér a své obrazy opustil navždy. Otázka po dalším vývoji zůstala nezodpovězena, zodpovídána však bude po téměř třech desetiletích znovu otázka po jejich odezvě. Cesta umění je nejistá pro každého, ať se upíná ke spáse novot, nebo setrvává na jistotách minulého.

Výstava Sedláčkových krajin přichází ve chvíli, kdy se znovu probouzí touha po obrazech malovaných klasickou technikou v klasických materiálech, s tématem a náměty dotýkajících se časového toku, který spojuje v přítomnosti minulost s budoucností, který probouzí vzpomínky na místa viděná, ležící v lidské duši nebo někde v krajinách dětství nebo snů. Je to touha po obrazech, které jsou trvalou složkou myšlení a citu, a nejen dekoru. Sedláčkův tehdejší stoický klid při vernisáži byl zdánlivý, jím jen překrýval svůj tragický pocit života a nejistoty; jeho úzkostná naděje však prozrazovala, že si byl hodnot své malby vědom.

Václav Sedláček se narodil 9. května 1925 v Lažánkách u Blatné v rolnické rodině; niterným vztahem byl vázán k otci. Matčin bratr si povšimnul synovcova zaujetí kresbou a podnítil jeho umělecká studia v Praze, zprvu na grafické škole, poté na Uměleckoprůmyslové škole (1943 - 1945), odkud přešel na pražskou Akademii výtvarných umění (1945 - 1950) do třídy prof. Vlastimila Rady.

Stále se ještě vracel domů k polní práci, kde ho bylo zapotřebí, domovu se však přesto již vzdaloval. Jako žák byl zprvu pod Radovým vlivem (temná barevnost nizozemské malby), jako názorová základna mu bylo blízké venkovské křídlo Umělecké besedy, vzdálen byl tvaroslovným experimentům, ale otevřený modernímu směřování uvnitř Umělecké besedy.

Akademická studia mohl prodloužit o čestné dva roky (1950 - 1952) a nastoupit jako aspirant u Vlastimila Rady (1953 - 1956) a poté jako asistent profesorů Vlastimila Rady a Františka Jiroudka (1960 - 1967); získal ateliér na Újezdě, svou věž ze slonoviny, s tak

milovaným výhledem na Petřín. Své pedagogické pracoviště však ztratil, ale obživu nalezl v restaurování fresek a sgrafit. Jedna z těchto prací, na poutním kostele na Hostýně, ho přivedla do Beskyd, jejichž krajinu si přisvojil; sem přijížděl malovat i po sňatku (1961) s grafičkou Hanou Storchovou. Jarní a podzimní pobyty rázem ukončil žhář, který podpálil jejich dřevěnici.

Roku 1958 se připojil k tvůrčí skupině *Říjen*, ačkoli svým malířským názorem sem zrovna nepatřil, a vystavoval s ní v pražském Mánesu (1960). Jako člen 2. střediska Umělecká beseda obesílal její výstavy, také výstavu volného generačního a názorového seskupení *Tvůrčí skupina v Umělecké besedě* v pražském Obecním domě 1960. Zúčastňoval se tematických akcí a soutěží, soutěže na obrazy pro foyer Národního divadla v Praze (3. cena), akce Povltaví, kdy krajináři měli zachytit krajinu před zatopením Orlickou přehradou, akce Želivka a mizející krajina. Z výstav tehdy obeslal *Pražský salon I* (1967) a *Pražský salon II* (1968), a rovněž výstavu *300 malířů, sochařů, grafiků 5 generací k 50 létům republiky* v Praze (1968). Podílel se na krátkých, avšak intenzivně prožívaných svazových zájezdech do tehdejší Německé demokratické republiky, Polska, Rakouska, Sovětského svazu, Francie, Řecka, Itálie, Španělska, zaměřen na poznání uměleckých sbírek a zrakový prožitek nových krajin. Všechny však zůstaly cizí, *jen* svým tvarem a barvami v něm myšlenkově a citově nic nevyvolávaly; neměly v sobě žádnou z podstatných otázek, které si od počátku šedesátých let kladl a svými obrazy zodpovídal. Názorové uvolňování šedesátých let patrné rovněž v jeho jinak zvolna zrající tvorbě, doložila i jeho vůbec první, avšak jasně zaměřená výstava krajin v Alšově síni Umělecké besedy (1969).

Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy do republiky vystoupil z Komunistické strany (1969) a vzal v sedmdesátých letech na sebe existenční důsledky tohoto rozhodnutí. Poddal se tragickému pocitu života a beznaději, zúžil beztak nepočetný okruh přátel, neusiloval už ani o cesty ani o výstavy, věděl, že jeho úsilí by bylo marné. Nevedl deník, ani pracovní, nedopisoval si s nikým a nikoho nevyhledával. Uzavřel se ve své beznaději do samoty svého ateliéru, odloučil se vnitřně zcela od krajiny rodných Lažánek jako tématu, také však od zbylých rodinných vazeb. Soustředil se vzpomínkově na valašskou krajinu, kterou v nebývalé míře zniternil. Aktualizoval v malbě světlo, ale též nepřítomnost světla v barvě, barvu jako téma, rozvíjel nuance, zabýval se v úvahách znovu nizozemskou malbou, její kompozicí, věcností a krásnou barevnou hmotou, touto „záhadou" malby ze studentských let. Sledoval s nečekanou účastností též proudy současné abstrakce. V informelu vycítil ztrátu světa jako zdůvodnění sebe sama, vnímal jej dokonce jako výraz rovněž své vlastní existence.

Maloval citová ladění, která v něm vyvolávaly reliéf a barevnost krajin viděných s vysoko položeným horizontem, mnohdy i bez oblohy; je základem jeho teskné poetiky, kterou již

neopustí. *Krajina* jeho obrazů je *pohaslá, dušičková, divná, secesní, světlá, jetelová*, spíš *podzimní* než *jarní* a *letní*, vždy *tichá, podvečerní*; tak ji sám v názvech obrazů označuje. Krajina je vzpomínkou na *světlo* uchycené ve vlhké oranici, na bezčasé *kameny* ve vypuštěných rybnících, na *stromy, paseky, stráně*, na *cesty do Lažánek, do Záboří*, na krajiny *u Závišína, u Mečichova, u Skaličan, u Milčic*.

Ikonografie a výraz se v tomto desetiletí sedmdesátých let nově ustalovaly, vedle barvy a světla nabyla v malbě na výrazovosti a významovosti především *linie*, která nikdy není obrysem. Jí přisoudil být záznamem citu, být stopou jeho temné melancholie v nyní nebývale volných úvahách a malbě; linie nyní žila svůj vlastní výtvarný život, své souznění s plochami barev, ať už lazurními nebo vrstvenými. Jakoby zastupovala jeho samotného ve velké, k lidskému osudu netečné přírodě a jejímu času. Pražskou výstavu v Nové síni (1981) už nenazval *Krajiny* jako téměř všechny předchozí, nýbrž *Krajina*; krajiny v tuto chvíli už splynuly v jednu, v přírodu. Svou tvorbu zužoval tematicky a motivicky stále víc, rozšiřoval však rozpětí citových odstínů svého velkého a jediného tématu. Ani teď však neodvracel zrak od zemské hroudy, k níž dál shlížel se skloněnou hlavou. Věděl, co v koloběhu přírody přijde, a co je souzeno i jemu, až se naplní biblický čas, a také on „přilehne po bok svých otců". Čas se naplnil nečekaně a brzy po výstavě, Václav Sedláček již 2. prosince 1981 v Praze zemřel. Svou smrtí uzavřel své elegické malířské dílo a přenechal je času.

Rok 1968 byl sice nešťastným a osudovým rokem také pro něho, byl však přelomem jen do jisté míry, neboť urychlil *jeho cestu* a zvýraznil ji tím, že jemu zdůraznila, co beztak žil, své trpné a nenápadné pobývání ve své době, jakoby jen pro sebe. Byl už na *své cestě*, a důsledky roku 1968 ztížily život, avšak z cesty ho nesvedly. Už před ním měl potřebu intimity, jen v ovzduší moderního křídla Umělecké besedy nalézal příbuzenství a měřítka pro své směřování a to tak už bylo všechno. Nesdílel žádný program, ani skupinový, nepatřil k žádnému okruhu výstavní síně, ani ke společenství kolem časopisů, nepodílel se na žádných akcích. Nedokázal, ani nechtěl, vynutit si pozornost, trpný a uzavřený v sebe, řídící se svými hodnotovými měřítky uměleckými a morálními. Byl jako člověk nedružný samotář, ale *nikoli osamělec svou tvorbou*. Ta byla součástí proudu, jenž svou *moderností* byl vzdálen jak dogmatikům realismu tak dobovým avantgardám vytyčujícím svá univerzální měřítka umění. Patřilo k době odmítat každou stopu předmětnosti, reality, každou návaznost, tradice a minulost se zdály malířský názor deklasovat.

Svou tvůrčí základnu si Václav Sedláček ikonograficky zužoval, není v ní podobizna, figura, zátiší, byla to vlastně podmínka, nezbytnost a důsledek jeho zaměření na *cíl své cesty*, svými obrazy zodpovědět na existenciální otázky, jež si kladl: téma existence člověka, též jeho

samotného, ve *velké přírodě*, složené výhradně z *jeho* krajin. Proto také žádná z krajin, které za svých cest poznal, se ho nedotkla ani malířsky, ani citově, ani jinak. Žádná z nich se nestala a nemohla ani stát jeho krajinou v existenciálním a vlastně ani existenčním významu krajiny jako místa jeho osudu. Proto od motivu a tématu *cest* a *krajin*, které svou reálnou jsoucností utkvěly v obrazné paměti, zamířil k bezejmenným, ale reálným krajinám a nakonec *ke krajině jediné* do níž všechny kdy viděné a přisvojené krajiny vplynuly. Do krajiny své.

Sedláčkův způsob života odpovídal jeho nemluvné a uzavřené osobnosti jako jedině možný, zčásti volený, zčásti vnucený; přízeň nebo tlak doby byly však navíc a proto jen neúplně vysvětlují malbu o sobě, která má především hlubinné prameny, nalézá svoje cesty a je vedena také vlastními vývojovými silami. Dvě desetiletí šedesátých a sedmdesátých let, příkře rozdílná společenským ovzduším a možnostmi tvorby, jakoby se jeho vývoje a krajin nedotkly, tak nezávislá byla Sedláčkova tvorba na vnějších okolnostech. V obou desetiletích šel svou cestou, v obou tísněn existenciální úzkostí, svírán pocitem ztracenosti a smiřující se s poznáním neměnné osudovosti velké Přírody rozhodující o počátku a konci všeho. Vyzrávání probíhalo v samotě jeho ateliéru, za ticha, v ústraní, kdy nemluvný, ale ne bez monologů určených jen jemu, a ne bez dialogů, které vedl jen sám se sebou; to byl jeho zcela ztajený život malíře. Byla to jeho tvůrčí *svoboda* v obou desetiletích, kterou bytostně chtěl mít a také měl, protože si ji před světem ubránil také svou uzavřeností. Všechno co chtěl říci, je uloženo v jeho krajinách, protože jako *malíř nikdy nemluvil jen k sobě, nýbrž především k jiným* - svými obrazy. Vzešly z osudu malíře, z doby k níž byl přese všechno vždy přivrácen, k žité každodennosti, ke sdílenému životu. To je opodstatnění a smysl obrazů, zde také tkví jejich malířsky lyrické poselství.

Jan B a l e k a (2008)

(Text katalogu výstavy Krajina. Obrazy z let 1975 - 1981. Nová síň Praha 1981)

Malíř Václav Sedláček téměř nevystavuje, jen málo přátel problémy jeho tvůrčího zápasu zná a ještě méně jich do jeho ateliéru přichází a jeho tvorbu sleduje; a přesto se o něm ví. Jestliže jen účast na společných výstavách a dosud pouze dvě samostatné výstavy postačily k tomu, aby do výtvarného povědomí šedesátých a sedmdesátých let pronikl, pak musel vyslovit něco, co obecněji nalezlo hlubší a nezapomínanou odezvu a čím zaujal místo v proudu, který v českém umění vždycky měl hluboké opodstatnění nejen pro krajinný motiv, nýbrž především pro meditativní obraz světa podávaný malířsky bezprostředně, bez metafor a symbolů.

Co se vlastně v malířově ateliéru odehrálo od poslední výstavy, jaký zápas tam vlastně malíř vedl sám se sebou, s krajinou a jejím zobrazením? Jak a k čemu dospěl, neztratil sám sebe, nevytratil se ze své doby a vyslovuje z ní i nyní něco, co naléhavě upoutává? Malíř žil a tvořil dál v ústraní jako již předtím, uzavřen stále ve svém ateliéru a do své samoty, která jej přibližuje o to víc k sobě samotnému, jeho krajinám a v obrazech k představě, kterou si o krajinách vytváří.

Jiné téma než krajinu Václav Sedláček nemá, jen do něj vkládá a soustřeďuje obrazné podání své filozofie světa, života a umění. Všechny obrazy krajin jsou dál malovány jen a pouze v ateliéru, protože jsou představou o krajině, kterou zrakově a citově prožil už v dětství a mládí, a později, v době vědomé a již vědoucí zralosti, za svých návratů do rodných jižních Čech či na Valašsko, do krajiny nalezené a vyvolené. Dá se říci, a dnes dost přesně, že krajinou je Václav Sedláček prostoupen, a že obrazy krajin jsou zase prostoupeny jím - jeho vzpomínkami, které neustále zpřítomňují nenávratně ztracený čas, jeho někdejšími a nynějšími prožitky zraku a citu, jeho úvahami, které všechno scelují a které odkrývají hlubší smysl všeho. V malbě se objevují znovu obrazy polních cest spojených s vlastním prožitkem - po nich chodil do školy, šel po nich i otcův pohřeb, navracejí se náměty polních brázd vlhké jihočeské krajiny, přivolávající v malíři cit vlastní souvislosti s krajinou i rodem i otcem, který se už dávno obrátil v prach země. Jen osamělé kameny ve vypuštěných rybnících jako by stály mimo lidský čas. Jeho krajina se změnila, s úzkými políčky zmizeli lidé, jimž políčka patřila, které ještě znal a kteří patřili, ve své chudobě, osudově svým polím. Krajina lánů je jiná, ale i život je jiný, jiný je i malíř, a ví to o sobě. Proto je s motivem krajiny spojena závažná změna, k níž v posledních letech v ateliérovém ústraní došlo za předchozího intenzivního zrakového, citového a úvahového dotyku s krajinou: nyní je malován pocit z krajiny, třeba z jejího jarního a ostýchavého probouzení, nebo z brázd, které vtiskávají krajině tak zvláštní zvlnění a rytmus, či z křehké, až hudební barevnosti vyvolávané kvetoucími bramborami. Malbou pocitu z krajiny - vždy viděné z nadhledu, protože

krajina-země a nikoli obloha je nejdůležitější - se tak v tvůrčím procesu, a také jako cíl, dostalo do popředí malířovo vědomí krajiny, smysl toho, co vidí.

I když vlastně nikdy nemaloval Václav Sedláček tak zcela vzezření krajiny, přece jen jeho nynější krajiny pocitu jsou vůbec blíže přírodě víc, než oněm důvěrně známým a topograficky v podstatě určitým místům z jižních Čech či valašských Javorníků; teprve nyní může vkládat do malby i to, co je zraku z velkého dění přírody skryto, ale co přesto vyciťuje. S tím souvisí též důležitá stylová proměna jevící se výtvarně jako přechod od tmavého údobí malby ke světlému, v jiné rovině pak třeba jako přechod od zemitosti k poetizaci; změna barevnosti upozorňuje, že se změnilo i něco v hloubce názoru, a dotvrzuje to i samotný motiv. Namísto někdejších jihočeských políček nebo k obzoru zvednutých javornických strání, v nichž tak silně zaznívala plošnost i reliéfnost krajiny, objevují se nové prvky, především strom, který vnáší do obrazového obsahu tradicí upevňovaný význam vzklíčení, růstu a zániku, tedy výrazně vegetabilní význam odpovídající malířově filozofii života, v níž je i jinak mnoho romantických reziduí, zvýrazňovaných ještě klíčovým postavením zelené a modré barvy akcentované melancholickou červení rozpínající se od hnědí až k fialovému kaput mortuu. Zesvětlení, které je nejnápadnějším vnějším rysem nynějšího malířského údobí Václava Sedláčka, není ani v nejmenším jen prosté použití světlejších barev. Je důsledkem nyní klíčového výtvarného a obsahového významu světla v Sedláčkově tvorbě; zesvětlení je ve skutečnosti prosvětlením barev, světlem v barvách. Je světelným jevem, který podstatně mění obrazový obsah Sedláčkovy malby a sceluje obrazový děj v novou jednotu, přece jen jinou, než byla obrazová jednota předchozích údobí.

Je v logice proměny, že se změnila i příprava malby obrazu. Středním a velkým obrazům předcházejí nyní malé, patnácti či dvaceticentimetrové jednoduché pastely, záznamy, které ve své elementárnosti ustalují pocit z krajiny, její dech, rytmus, světelnost, vizuální základ a podstatu. Ony pak, až v ateliéru, znovu probouzejí pocitový zážitek. V logice výtvarných a obsahových proměn je také přechod k jiné malířské technice, odklon od klasické malby olejovými barvami a příklon k malbě kaseinovou emulzí, která zrychluje práci a usnadňuje malíři udržení pocitu z krajiny v plné intenzitě po celou dobu vznikání obrazu; obraz tak může být dokončen v jednom celistvém rozpoložení, v jednom celistvém pocitovém a snad i hudebním zaznění.

Že Václav Sedláček žije a tvoří v ústraní, nebylo připomenuto jen pro zajímavost a náhodně. Potřeba samoty ho charakterizuje - myslí často i na otcova dlouhá osamění při práci v polích - ale samota a nezávislost na okolí není lhostejností k době a lidem, a vůbec ne už lhostejností k odezvě vlastních obrazů. Malířovy úvahy, způsob života a práce i obrazy odpovídají

této jeho bytostné potřebě samoty, tak vzácné v překotném životě moderní doby, v níž jako by nezbývá na nic čas, ani na onu samotu. Dost možná, že právě v ní, ve výtvarně kultivovaném poselství samoty - navracejícím nás k sobě samotným - je přitažlivost Sedláčkovy malby, a tím i jedna z odpovědí na otázku, proč do výtvarného povědomí jeho tvorba pronikla.

Jan B a l e k a (1981)

Václav Sedláček

* 9. května 1925 v Lažankách u Blatné
† 2. prosince 1981 v Praze
Absolvent: Státní grafické školy (1940 - 43)
Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze (1943 - 44)
Akademie výtvarných umění v Praze (1945 - 51) u prof. Vlastimila Rady.
Aspirantem (1955 - 56) a asistentem (1959 - 1967) na AVU v Praze.
Člen Umělecké besedy.

Samostatné výstavy

1969 *Alšova síň Umělecké besedy*, Praha (*Obrazy krajin*. Katalog, text Jan Baleka)
1970 *Výstavní síň Díla*, Ostrava (*Krajiny 1967 - 1970*. Katalog, text Jiří Šmíd)
1972 *Nová síň*, Praha (*Krajiny 1969 - 1972*. Katalog, text nesignován)
1975 *Muzeum města Blatné*, Blatná (*Krajiny*. Bez katalogu)
1981 *Nová síň*, Praha (*Krajina*. Katalog, text Jan Baleka)
1985 *Muzeum a galerie Vodňany. Muzeum Blatná* (*Krajina*. Katalog, text Jiří Šmíd)
2005 *Galerie muzea*, Blatná (*Obrazy*. Bez katalogu)

Společné výstavy (výběr)

Členské výstavy Umělecké besedy, Praha / Výstavy tvůrčí skupiny Říjen, Praha / Výstava ze soutěže obrazů pro foyer Národního divadla, Praha / Výstava Povltaví, Praha / Výstava Želivka, Praha / Výstava Tvůrčí skupina v Umělecké besedě, Praha / Výtvarná úroda, Praha / 10 let lidově demokratického Československa ve výtvarném umění, Praha / Česká krajina, Praha / I., II. a III. celostátní přehlídka československého výtvarného umění, Praha / 15. let lidově demokratického Československa, Praha / Výstava mladých, Brno / Výstava k výročí Října, Praha / I. a II. Pražský salon, Praha / 300 malířů, sochařů, grafiků 5 generací k 50 létům republiky, Praha / Kunšt aus Prag, Essen /

Zastoupen ve sbírkách Národní galerie v Praze a Galerie hl. města Prahy.

Na Vohradě
1961 / olej

Lažánky v zimě
kolem 1950 / 81 x 114 cm / olej

Podzim na vsi
1949 / 77 x 115 cm / olej

U Bělčic
1962 / 81 x 100 cm / olej

U Záboří

1959 / 85 x 110 cm / olej

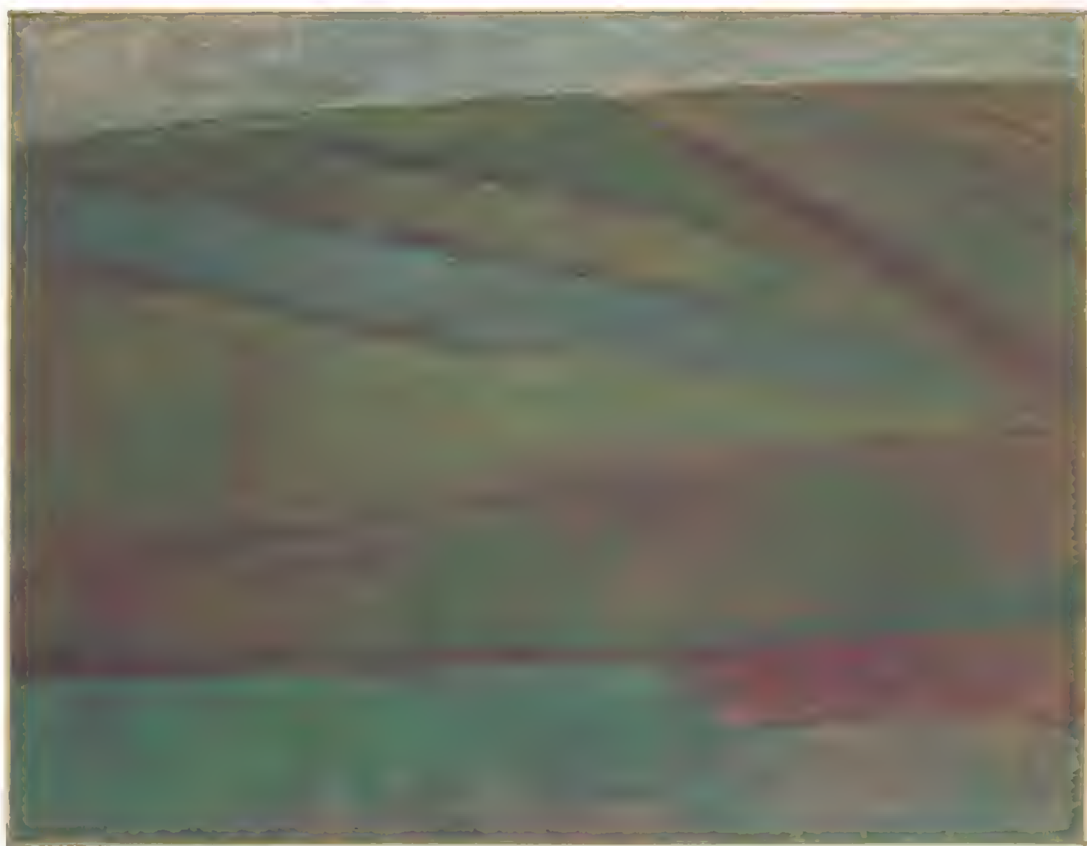
Okno na Petřín
1981 / 100 x 81 cm / olej

Okno v atelieru I.
1981 / 115 x 60 cm / olej

Chodníky ve stráni
1981 / 100 x 81 cm / olej

Podzim v Dinotici
90 x 120 cm / olej

Světlá krajina
1972 / 95 x 100 cm / olej

Divná krajina
1978 / 110 x 110 cm / olej

Krajina s kouřem
1972 / 81 x 85 cm / olej

Plavá krajina
82 x 110 cm / olej

Krajina se stromem
85 x 100 cm / olej

Jarní řádky
1980 / 105 x 91 cm / o ej

Buková stráň
1970 / 85 x 100 cm / olej

Navečer

1979 / 64 x 50 cm / olej

Stráň

100 x 100 cm / olej

Rezavé pole
1981 / 38 x 55 cm / olej

Cestou

1980 / 30 x 40 cm / olej

Paseka
1975 / 65 x 50 cm / olej

Léto
1980 / 95 x 100 cm / olej

Podzim

kolem 1970 / 120 x 100 cm / olej

Větrný podvečer
1980 / 40 x 50 cm / olej

Předjarní
92 x 116 cm / olej

Ticho

1969 / 81 x 85 cm / olej

Pasinek

1972 / 70 x 100 cm / olej

Jarní

1970 / 60 x 116 cm / olej

Katalog k výstavě „VÁCLAV SEDLÁČEK - KRAJINA"
konané ve dnech 17.12.2008 - 11.1.2009
v Galerii Nová Síň v Praze

Výstavu pořádá: manželka Václava Sedláčka - Hana Storchová
Texty: PhDr. Jan Baleka
Fotografie: Dagmar Hochová, Pavel Paul, Roman Sekyrka, PhDr. Jan Baleka
Grafická úprava katalogu: Mgr.A. Jolana Kimlová
Sazba katalogu: DTP studio BoD, www.dtp.bod.cz

Tisk katalogu: TYPODESIGN, www.typodesign.cz

Náklad: 300 ks